

**ΚΕΝΤΡΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΘΕΡΜΟΥ**

**ΚΕΝΤΡΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΘΕΡΜΟΥ**

Εισοχηθείς

2ήμερου Σεμιναρίου 3 & 4 Ιουνίου 2011

Δράση Δια Βίου Μάθησης

Θέμα: «Άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός και περιβάλλον»

Ο ΠΑΤΡΟΚΟΣΜΑΣ Ο ΑΙΤΩΛΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΟΥ ΕΡΓΟ

Προφήτης, εθνεγέρτης, ιεραπόστολος, από τις αγνότερες μορφές του νεότερου ελληνισμού είναι ο Πατροκοσμάς ο Αιτωλός. Γεννήθηκε στο Θέρμο το 1714. Μαθήτευσε στη Σεγδίτσα της Παρνασσίδας κοντά στον ιεροδιάκονο Γεράσιμο Λύτσικα και στη συνέχεια στο «Ελληνομουσείο» της Αγίας Παρασκευής στα Βραγγιανά των Αγράφων. Σπούδασε στην ανώτατη Αθνασιάδα Σχολή του Αγίου Όρους αρχαία ελληνική φιλοσοφία, ρητορική και ιατρική με διδασκάλους τους περίφημους Παναγιώτη Παλαμά, Νικόλαο Τζαρτζούλια και Ευγένιο Βούλγαρη.

Το κοινωνικό του έργο επικεντρώνεται κυρίως στην ίδρυση σχολείων για τη μόρφωση των σκλάβων Ελλήνων. Αγώνιστηκε για να λείψει η κοινωνική αδικία. Κήρυξε την πρόνοια και την δικαιοσύνη, την ισότητα των δικαιωμάτων του ανθρώπου και είναι ο πρώτος στη νεότερη ιστορία του Ελληνισμού που μίλησε για τα δικαιώματα της γυναίκας. Ο Πατροκοσμάς θεωρούσε τη γυναίκα θεμέλιο της κοινωνίας και συνιστούσε σ’ όλους να την αγαπούν και να τη σέβονται. Για την οικογένεια έδειχνε ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Οι νέοι ήταν γι’ αυτόν η ελπίδα του έθνους. Δεν ήθελε ορφανά και απροστάτευτα παιδιά. Όμως πρωταρχικό του μέλημα ήταν η ελληνική γλώσσα γιατί τη θεωρούσε το πρώτο συστατικό στην αναγέννηση του τόπου. Ακόμα ο Πατροκοσμάς προέτρεπε τους αγρότες να κάνουν ωφελιμιστικά έργα στα χωριά τους. Να μπολιάζουν και να φυτεύουν δέντρα και να αγαπούν τα δάση και το περιβάλλον γιατί καθώς είχε προφητέψει τα βουνά με τα δάση θα σώσουν την ανθρωπότητα σε ώρες κινδύνου.

Γιάννης Β. Καρύτσας,
Συγγραφέας, ποιητής και δοκιμιογράφος

ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΚΑΙ ΔΕΝΔΡΑ

«Οι άνθρωποι θα μείνουν πτωχοί, γιατί δεν θάχουν αγάπη στα δένδρα» (Κοσμάς ο Αιτωλός)

Η σχέση του Κοσμά του Αιτωλού με την υπαιθρο, τα ζώα, τα φυτά, τα δένδρα και τα δάση και φυσικά τους ανθρώπους της υπαίθρου είναι ιδιαίτερη και δεδομένη. Ο ίδιος περπάτησε για χρόνια και με όλες τις καιρικές συνθήκες βουνά και λαγκάδια, περιήλθε πλήθος χωριών της Μακεδονίας και της Ηπείρου, πέρασε μέσα από δάση και ποτάμια, αφουγκράστηκε τα σκιρτήματα και τις φωνές όλων των όντων, γεύτηκε τους καρπούς όλων των ημερών και άγριων φυτών και δένδρων, έκανε παρέα με πολλά από τα περιφερόμενα ζώα, ξεκούρασε το ταλαιπωρημένο κορμί του κάτω στον ίσκιο αιωνόβιων δένδρων, θαύμασε τη φυσική ομορφιά των ανθών, είδε από κοντά τη στενή σχέση φύσης και ανθρώπων και την τεράστια συμβολή των δένδρων στην επιβίωση των ανθρώπων, τότε που η εκβιομηχάνιση της ζωής και μάλιστα με την κατασπατάληση των φυσικών πόρων που τη συνοδεύει ήταν ακόμη άγνωστη. Βίωσε με λίγα λόγια τη δημιουργημένη φροντίδα της φύσης για την κορωνίδα της δημιουργίας τον άνθρωπο, που δεν εξαντλείτο μόνο στην προσφορά των αγαθών της αλλά και στην προστασία των κατατρεγμένων Ελλήνων, όπως βίωσε και την αγάπη των ανθρώπων γι’ αυτή. Έζησε δηλαδή τόσο τον φυσικό πλούτο που ήταν διαθέσιμος στους ανθρώπους όσο και τον πλούτο των ανθρώπινων φυσικών αισθημάτων που ευγνώμονα εξέφραζαν οι άνθρωποι της υπαίθρου. Έτσι ήταν λογικό αφενός να υπογραμμίζει ότι **«Οι άνθρωποι θα μείνουν πτωχοί, γιατί δεν θάχουν αγάπη στα δένδρα»** και αφετέρου να συμβουλεύει: **«Να φυλάγετε τα δέντρα και τα δάση, όπως τα παιδιά σας. Το κάθε δέντρο θα σώσει κι έναν άνθρωπο»**. Είναι δε γνωστή η κίνηση του Κοσμά να ευλογήσει τρεις φορές τα δάση λέγοντας με αναστεναγμό ότι **αυτά τα ευλογημένα δάση θα σώσουν πολλές ψυχές**, εννοώντας εκείνους που θα καταφύγουν σ’ αυτά για να αποφύγουν την αγριότητα των κατακτητών και αργότερα τις επιθέσεις από τον αέρα, αλλά και τα προβλήματα που θα δημιουργούσε πολύ αργότερα η πολυδιάστατη οικολογική κρίση των ημερών μας.

Με φόντο λοιπόν αυτή την ρεαλιστική αλλά και προφητική και διορατική κατάθεση του Κοσμά του Αιτωλού στην παρούσα Εισήγηση θα περιγραφεί η σχέση ανθρώπων και δένδρων, ανθρώπων και φυτών γενικότερα, απαντώντας σε τρία βασικά ερωτήματα:

Πώς ορίζεται η σχέση τους με βάση το κεφάλαιο της Δημιουργίας και την επιστημονική γνώση Ποιες είναι οι αρνητικές συνέπειες (η φτώχεια στην οποία αναφέρεται ο Κοσμάς) της ανυπολη-

δειγμα που εμπνέει τις σχετικές προσπάθειες και φωτίζει το πεδίο στο οποίο οφείλει να συναντηθεί το αίσθημα αγάπης για τον κόσμο που ζούμε και η λογική για ένα μέλλον με ελπίδα αντί για την προοπτική του ζόφου.

Είναι εντυπωσιακό πώς ο σεβασμός και η αγάπη για την κτίση διαπερνά το λόγο, το πνεύμα και το βίο των ανθρώπων που έχουν διαποτίσει την ύπαρξή τους με το πνεύμα της αγάπης και της καταλλαγής. Κοντά 250 χρόνια πριν, ο πατρο-Κοσμάς συνέδεε την αληθινή φτώχεια με την έλλειψη αγάπης στα δέντρα. Και κάπου 100 χρόνια μετά από εκείνον, ένας άλλος μεγάλος, ο «άγιος των ρωσικών γραμμάτων», ο Φιοντόρ Ντοστογιέφσκι έλεγε ότι δεν μπορεί να καταλάβει πώς μπορεί κάποιος να περνά δίπλα από ένα δέντρο και να μην αγάλλεται στη θέα του.

Η αληθής ευαισθησία απέναντι στα πράγματα, λοιπόν, εκδηλώνεται είτε υπάρχει κρίση είτε όχι. Και η πλήρης πνευματική παχύτητα, από την άλλη, γίνεται φανερή είτε υπάρχει ανάγκη αντιμετώπισης ενός προβλήματος είτε όχι. Πολλοί άγιοι έζησαν αρμονικά με το περιβάλλον τους, χωρίς να έχουν εκδηλωθεί τα συμπτώματα της παράχρησης και της κατάχρησής του. Και πολλοί χριστιανοί σήμερα, που ο κίνδυνος μιας οικολογικής καταστροφής είναι ορατός, εξακολουθούν να αδιαφορούν για τις περιβαλλοντικές συνέπειες του τρόπου της ζωής τους. Αν όμως, όπως λέγεται, η ορθή τήρηση ενός αγίου είναι η μίμηση του βίου του, οφείλουμε σήμερα παρά ποτέ άλλοτε να μετατρέψουμε τις ανησυχίες και τους προβληματισμούς μας σε απτό έργο και να μην εξαντληθούμε σε ευχολόγια.

Πέτρος Παναγιωτόπουλος,
Φυσικός και διδάκτωρ θεολογίας

FUKUSHIMA: ΑΝΑΤΟΜΙΑ ΕΝΟΣ ΠΥΡΗΝΙΚΟΥ ΔΥΣΤΥΧΗΜΑΤΟΣ

Θα αναπτυχθούν τα ακόλουθα θέματα:

Περιγραφή των εγκαταστάσεων και της τοποθεσίας, σχέση προς την σεισμικότητα του τόπου και την πιθανότητα Tsunami.

Κατασκευαστικά μέτρα ασφαλείας, επίπεδα της εις βάθους αμύνης του εργοστασίου και της εκλύσεως ραδιενέργειας.

Σεισμός και Tsunami: ποσοτικοποίηση του σεισμού και του tsunami.

Επίδραση επί των εγκαταστάσεων των αντιδραστήρων, γραφική (φωτογραφική) περιγραφή των αποτελεσμάτων και των ζημιών των συστημάτων ασφαλείας των αντιδραστήρων.

Χειρισμός του δυστυχήματος, διοικητική διάρθρωση και διασκαμψία αποφάσεων της Εταιρίας και της επιβλεπούσης αρχής.

Τα πρώτα σημεία βλάβης του πυρηνικού καυσίμου, έκκριξη υδρογόνου και αναθυμιάσεις από την δεξαμενή αποθηκεύσεως μεταχειρισμένου καυσίμου.

Προσπάθειες περιορισμού των συνεπειών, υψηλή ραδιενέργεια εμπόδιο εις την προσαγωγήν ύδατος ψύξεως. Ανεπιτυχείς προσπάθειες - απώλεια χρόνου.

Εξελίξεις, επαναθεώρηση των διεθνών προγραμμάτων πυρηνικής ενέργειας. Πρόσφατες αποφάσεις της Ιαπωνικής κυβερνήσεως.

Συζήτηση, ερωτήσεις ακροατηρίου.

Λάμπρος Λόης,
καθηγητής Φυσικής Ε.Μ.Π.

και καθηγητής Πυρηνικής Τεχνολογίας Πανεπιστημίου Maryland ΗΠΑ.

Θεού και υλικού κόσμου. Με τον τρόπο αυτό ενσωματώνει, ως είδος «μικροκόσμου», ολόκληρη την υλική δημιουργία, τον «μακρόκοσμο», συνδέοντας την με το Θεό.

Οι ακατάλυτοι δεσμοί μεταξύ ανθρώπου και υλικής δημιουργίας πιστοποιούνται και από το ότι η φύση ακολουθεί την πορεία του ανθρώπου πριν και μετά την πτώση του, λόγω της μεταξύ τους αλληλεπίδρασης και αλληλεξάρτησης.

Εκτός από τους ακατάλυτους δεσμούς ανθρώπου-κτίσης, που προαναφέραμε, ένας δεύτερος τρόπος, με τον οποίο η Εκκλησία νοηματοδοτεί τη σχέση ανθρώπου με το περιβάλλον και οριοθετεί την ορθή στάση του προς αυτό είναι και το ότι φέρνει στο φως και προβάλλει την πατερική διδασκαλία για τους «λόγους» των όντων.

Σύμφωνα με αυτή τη διδασκαλία, στην ύλη, η οποία δημιουργήθηκε από το Θεό εκ του μηδενός, υπάρχουν συγκεκριμένες δομές και λειτουργίες, δηλαδή μια εγγενής, μια έμφυτη λογική, αυτό που οι πατέρες της Εκκλησίας ονομάζουν «λόγους» των όντων. Η πατερική διδασκαλία για τους «λόγους» των όντων, τα οποία με το δικό τους τρόπο αποκαλύπτουν τη σοφία του Θεού, σημαίνει ότι, για να αντιμετωπιστεί η οικολογική κρίση, ο άνθρωπος οφείλει, εκτός των άλλων, να ερευνά για να ανακαλύπτει πρώτα τις δομές και λειτουργίες, που ενυπάρχουν εξ αρχής στην κτίση και στη συνέχεια να παρεμβαίνει σεβόμενος αυτές και όχι με αυθαίρετο και εγωκεντρικό τρόπο.

Πιθανόν τα όσα μέχρι τώρα αναφέρθηκαν, για τη μεγάλη σημασία της υλικής δημιουργίας και τους ακατάλυτους δεσμούς της με τον άνθρωπο, να ακούγονται ως θεωρητικές συλλήψεις, χωρίς πρακτική εφαρμογή στη ζωή της Εκκλησίας. Όμως η πιθανή αυτή αντίληψη είναι εσφαλμένη, γιατί όλα αυτά έχουν δοκιμαστεί στην ιστορία και έχουν αποδειχτεί εφαρμόσιμα στην ορθόδοξη παράδοση και ζωή.

Συγκεκριμένα, το γεγονός των ακατάλυτων δεσμών μεταξύ ανθρώπου και υλικής δημιουργίας πιστοποιείται ξεκάθαρα από την επίγεια ζωή του Χριστού, από τη λατρευτική ζωή της Εκκλησίας μας και από τη μοναχική παράδοση και ζωή.

Από την όλη συνοπτική πραγμάτευση του θέματος νομίζουμε ότι αποδείχτηκε η πολύπλευρη συμβολή της Εκκλησίας, με βάση την Αγία Γραφή, τη θεολογία και την παράδοση της, στη ριζική αντιμετώπιση της οικολογικής κρίσης, με την αποκάλυψη ότι οι ρίζες του προβλήματος είναι κυρίως πνευματικές, γι' αυτό και τα μέσα επίλυσης του θα πρέπει να είναι ανάλογα.

Χρήστος Κ. Βασιλόπουλος

Ομότιμος καθηγητής της Παιδαγωγικής στο τμήμα Θεολογίας του Α.Π.Θ

«ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΠΕΝΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ. Η ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΣΥΝΑΝΤΑ ΤΟ ΛΟΓΟ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ»

Η υποβάθμιση της ποιότητας του περιβάλλοντος στο οποίο ζούμε αποτελεί μια αναντίρρητη πραγματικότητα. Πολλοί άνθρωποι εδώ και δεκαετίες αναγνωρίζουν τη σημασία του, λιγότεροι δυστυχώς ευαισθητοποιούνται έμπρακτα και αναλαμβάνουν δράσεις αν και σχεδόν όλοι μας υφίστανται τις συνέπειές του.

Ο λόγος της επιστήμης αναπόφευκτα εμπλέκεται στο ζήτημα αυτό. Καταρχήν η σημερινή πραγματικότητα τού αποδίδει περίπου αυτοδίκαια μερίδιο σε κάθε είδος συζήτησης που γίνεται στο δημόσιο χώρο. Κατόπιν, επειδή είναι σαφές ότι οι τεχνολογικές εφαρμογές φέρουν μεγάλο μέρος της ευθύνης για την οικολογική κρίση, είτε επειδή σε πολλά προβλήματα οι λύσεις έρχονται μέσα από την επιστημονική σκέψη.

Τα τελευταία χρόνια έχει αναπτυχθεί ένας έντονος εκκλησιαστικός λόγος στο συγκεκριμένο ζήτημα. Είτε σε θεολογικό επίπεδο, είτε σε θεσμικό (και μάλιστα, στο υψηλότερο δυνατό) επίπεδο, είτε ακόμα στο πεδίο της δράσης ενοριών και απλών πιστών, οι οικολογικές ανησυχίες έχουν αυξηθεί κατακόρυφα. Η εξέλιξη αυτή δεν μπορεί παρά να αποτιμηθεί ως θετική και δε μένει άλλο παρά να αποτυπωθούν και στην πράξη τα ευεργετικά της αποτελέσματα.

Πιστεύουμε ότι αποτελεί πάγκοινη ευχή και ελπίδα η λυσιτελής συνάντηση του επιστημονικού και του εκκλησιαστικού λόγου στην υπηρεσία των συγκεκριμένων προβλημάτων που γεννά η οικολογική κρίση. Ο λόγος και το παράδειγμα των αγίων της Εκκλησίας μας προσφέρει ένα ολοζώντανο παρά-

ψίας των δένδρων από τις άλογες και αφύσικες δράσεις των ανθρώπων στα πεδία του πολιτισμού και της παιδείας, της ηθικής, της θρησκείας, της αισθητικής, της ανθρώπινης επιβίωσης, της οικολογικής ισορροπίας.

Απόστολος Β. Νικολαΐδης,

Καθηγητής της Κοινωνιολογίας της θρησκείας και της Κοινωνικής Ηθικής στο Πανεπιστήμιο Αθηνών

Ο ΠΑΤΡΟΚΟΣΜΑΣ: ΠΑΤΕΡΙΚΟΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ/ΕΘΝΟΥΣ

Η μεγάλη προσφορά του Αγίου Κοσμά του Αιτωλού, φωτιστού και ευεργέτου του γένους μας, προσεγγίζεται μέσα από την οπτική γωνία των σημερινών εξελίξεων στην Ελλάδα και τον κόσμο.(ΝΕΑ ΕΠΟΧΗ-ΝΕΑ ΤΑΞΗ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ),για να αποτιμηθεί με μεγαλύτερη ακρίβεια η μεγαλειώδης παρουσία του σε ανάλογους καιρούς και παράλληλες συνθήκες. Ερμηνεύεται ,παράλληλα, ο χαρακτηρισμός του ως «του μεγαλύτερου από την άλωση Έλληνα» (Κ. Κώνστας). Αναλύεται η προσωπικότητά του, ως προτύπου ησυχαστού και αυθεντικού φορέα της αποστολικοπατερικής παραδόσεως. Επίσης, παρουσιάζεται η σχέση του με την παράδοση της ορθοδοξίας και η ανάδειξή του σε αυθεντικό συνεχιστή της. Έτσι, ο φωτισμός του Γένους/Έθνους, που ανέλαβε, δεν ήταν παρά επανένταξη στην παράδοση αυτή, για την οποία προσέφερε ο ίδιος ένα αυθεντικό παράδειγμα. Γι'αυτό επέλεξε τον αποστολικό τρόπο εργασίας ,την ιεραποστολική περιοδεία.

Η εισήγηση προσπαθεί, επίσης ,να διερευνήσει το περιεχόμενο του κηρύγματός του και τους στόχους του. Ποιό ήταν το εθνικοπατριωτικό φρόνημά του και ποια τα μέσα που χρησιμοποίησε , για να οδηγήσει στον οραματισμό του για το έθνος (γλώσσα και λεκτικά μέσα).

Συνάγεται έτσι και η σημασία του για την εποχή μας και την ιστορική πορεία του Ελληνισμού, ως ορθοδόξου φωτιστού του κόσμου.

π. Γεώργιος Μεταλληνός

Ομότιμος Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών

ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΣΤΗΝ ΥΜΝΟΓΡΑΦΙΑ

Τα τελευταία χρόνια στις πόλεις με τη μόλυνση της ατμόσφαιρας, τη συσσώρευση ρύπων, την ηλεκτρομαγνητική ρύπανση και ηχορύπανση, την έλλειψη πρασίνου και την οικολογική υποβάθμιση, τις μεγάλες αποστάσεις ανάμεσα στον τόπο κατοικίας και εργασίας, το μποτιλιάρισμα στους δρόμους, την αποξένωση και απομόνωση των ανθρώπων, ο τρόπος ζωής οδηγείται σε αδιέξοδο. Οι μόνιμοι κάτοικοι άρχισαν να τις εγκαταλείπουν και ψάχνουν ένα ξέφωτο, για να αναπνεύσουν. Και αυτό φαίνεται από την πρωτόγνωρη οικιστική δραστηριότητα στις παρυφές των μεγαλουπόλεων και την αυξημένη κίνηση, που παρατηρείται στους μεγάλους δρόμους εξόδου και τα λιμάνια τις ημέρες των αργιών και εορτών. Αλλά και οι εορτές χωρίς πνευματική αφύπνιση και τροφοδοσία αφήνουν ένα εσωτερικό κενό.

Στην εκκλησιαστική υμνογραφία, που στην ουσία αποτελεί υπομνηματισμό του βιβλικού μηνύματος για τη σωτηρία του κόσμου, με ποιητικό και γλαφυρό τρόπο περιγράφεται το κάλλος της κτίσεως και συνδέεται με την ποιότητα της ζωής του ανθρώπου. Το φυσικό περιβάλλον υπάρχει για τον άνθρωπο και ανάγει στο Δημιουργό. Αποτελεί πηγή έμπνευσης και τόπο κατοικίας του. Κάθε απαξίωση, υποτίμηση, υπερεκμετάλλευση και εν τέλει καταστροφή του φυσικού περιβάλλοντος έχει αρνητικές επιπτώσεις στην καθημερινή ζωή. Γι' αυτό, η αλλαγή στάσης απέναντί του μέσω της συνειδητοποίησης της ανθρώπινης αστοχίας αποτελεί ασφαλή δρόμο για τη διάσωση και προστασία του.

Δεν μπορεί όμως να τελεσφορήσουν οποιοσδήποτε προσπάθειες διάσωσης του φυσικού περιβάλλοντος, εάν ο άνθρωπος δε συμφιλιωθεί και δεν ειρηνεύσει με τους συνανθρώπους του. Εάν δηλαδή, δε δομηθεί ένα ανθρώπινο περιβάλλον δικαιοσύνης, αλληλεγγύης, ανθρωπιάς, κοινωνικής ευθύνης και σεβασμού του άλλου. Έτσι υπάρχει ελπίδα να δημιουργηθεί ευρύχωρο κοινωνικό πλαίσιο, που να

εμπνέει για έξοδο από τον ατομισμό, τη φιλαυτία και την αλλοτρίωση. Οποιος σέβεται και τιμά το συνάνθρωπο, φροντίζει και για κοινό σπίτι, το φυσικό περιβάλλον. Η εκκλησιαστική υμνογραφία προσκαλεί προς την κατεύθυνση αυτή, τόσο με το ποιητικό και γλαφυρό λόγο της όσο και με το ήθος της μελωδίας της. Κι όπως εύστοχα έχει γραφεί: «Η καθαρή βυζαντινή μουσική, ειρηνεύει και μαλακώνει την ψυχή. Η σωστή ψαλμωδία είναι ξεχειλισμα της εσωτερικής πνευματικής καταστάσεως. Είναι θεία ευφροσύνη». Κι ακόμη: «Για να γίνει κανείς χριστιανός, πρέπει να έχει ποιητική ψυχή, πρέπει να γίνει ποιητής... Ο χριστιανός, έστω και μόνο όταν αγαπάει, είναι ποιητής είναι μες στην ποίηση».

π. Βασίλειος Ι. Καλλιακράνης

Καθηγητής Τμήματος Θεολογίας Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

«ΓΕΝΙΚΑ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΡΟΦΗΤΕΙΩΝ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΟΣΜΑ. Η ΠΡΟΦΗΤΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΛΗ ΠΑΣΑ.»

Ο Άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός δεν υπήρξε μοναχός ο μεγάλος θρησκευτικός, εθνικός και κοινωνικός αναμορφωτής των χρόνων της σκλαβιάς, αλλά ένας μεγάλος μετά Χριστόν προφήτης, που εντυπωσιάζει με το πλήθος, την ποικιλία, και την ακριβολόγο διατύπωση των προφητειών του, από τις οποίες οι περισσότερες έχουν ήδη εκπληρωθεί.

Οι προφητείες του αγίου Κοσμά είναι πολλές και ποικίλες. Αναφέρονται στην απελευθέρωση του δούλου Γένους, στο μέλλον προσώπων και πόλεων, στο μέλλον της ανθρωπότητας και στις καταπληκτικές εφευρέσεις της επιστήμης. Επώθησαν κάτω από συγκεκριμένες ιστορικές και κοινωνικές συνθήκες και σε διάφορο χρόνο και χώρο. Τις προφητείες του ο άγιος Κοσμάς δεν τις έλεγε ξεχωριστά, αλλά τις ενέτασσε στη γενικότερη διδασκαλία του προς το λαό.

Όπως οι διδασχές του έτσι και οι προφητείες, δεν γράφτηκαν από τον ίδιο, αλλά από φλογερούς μαθητές του, οι οποίοι τις κατέγραφαν λίγο μετά το κήρυγμά του είτε από μνήμης είτε με δική του υπαγόρευση. Η μεγάλη κυκλοφορία των χειρογράφων, διδαχών και προφητειών του Κοσμά σίγουρα προϋπέθετε κάποιο συνεργείο αντιγραφέων, που φρόντιζε για τον πολλαπλασιασμό του πρωτοτύπου κειμένου.

Η γλώσσα των προφητειών είναι ο απλός προφορικός λόγος, η «δημοτική» της εποχής του, όπως διαπιστώνεται τόσο από το λεξιλόγιο, όσο και από τη δομή του λόγου.

Για τους σκλαβωμένους Έλληνες οι προφητείες του αγίου Κοσμά ήταν το πιο αγαπημένο τους ανάγνωσμα. Αυτές αναπτέρωναν το ηθικό, τόνωναν το φρόνημά τους και έτρεφαν τη γλυκειά ελπίδα της εθνικής ανάστασης. Με τις προφητείες του ο Κοσμάς κατόρθωσε να επικοινωνήσει με τη λαϊκή ψυχή, να αφουγγρασθεί τους καϋμούς του Γένους και να του δώσει δύναμη, θάρρος, πίστη και ελπίδα.

Η διαρκής αναφορά του στο «ποθούμενον», που για τον ίδιο ήταν ατράνταχτη βεβαιότητα, απετέλεσε για τους αγωνιστές του '21 την ουσιαστικότερη ενθάρρυνση στον αγώνα τους, και για τις λαϊκές μάζες το σίγουρο ερχομό της μεγάλης ημέρας της λευτεριάς.

Η πιο συγκλονιστική προφητεία του αγίου Κοσμά είναι αυτή που αναφέρεται στον Αλή Πασά, στη μεγάλη άνοδό του, στις κατακτήσεις του, αλλά και στον τραγικό με αποκεφαλισμό θάνατο, που συνέβη το 1822 στο κελλί της μονής του αγίου Παντελεήμονα της νήσου Ιωαννίνων.

Μιχαήλ Τρίτος,

Κοσμήτορας της Θεολογικής Σχολής Α.Π.Θ.

«ΟΙ ΔΡΟΜΟΙ ΤΟΥ ΠΑΤΡΟΚΟΣΜΑ ΑΠΟ ΤΟ ΜΕΓΑΔΕΝΔΡΟ ΩΣ ΤΟ ΚΟΛΙΚΟΝΤΑΣΙ»

Ο Άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός είναι σε όλους γνωστός. Γεννήθηκε στο Μεγαδένδρο Αιτωλοακαρνανίας και μαρτύρησε στο Κολικόντασι της Β. Ηπείρου. Διδάχος του Γένους, Ιεραπόστολος και Εθναπόστολος όργωσε την υπόδουλη πατρίδα διδάσκοντας, νουθετώντας, υπέρμαχος της Ελληνικής γλώσσας και

ιδρυτής, τουλάχιστον, διακοσίων πενήντα σχολείων σε απρόσιτες περιοχές, σε απαμακρυσμένα χωριά, σε τόπους που ήταν βυθισμένοι στην αμάθεια και την αγραμματοσύνη.

Είναι πολύ δύσκολο να ζητάς στον 21^ο αιώνα πληροφορίες και αποδείξεις για έναν άνθρωπο που έζησε στα τέλη του 18^{ου} αιώνα. Οι μνήμες ξεθώριασαν, οι άνθρωποι σήμερα είναι καμιά φορά αδιάφοροι για το Θεό και τους Αγίους. Και όμως βρέθηκαν πολλές πληροφορίες. Το όνομά του Αγίου Κοσμά το προφέρουν με συγκίνηση οι χωρικοί και τον τιμούν σε λαμπρές εκκλησίες ή σε απομακρυσμένα ξωκλήσια, στα βουνά και στα φαράγγια που πέρασε. Το πέρασμα του Πατροκοσμά θυμίζουν μέχρι σήμερα Μοναστήρια που πέρασε, χωριά που πήραν το όνομά του, πέτρες ή δένδρα που ανέβηκε και δίδαξε, τόποι και επιγραφές και πολλές άγνωστες έως τώρα Προφητείες του, τοπωνύμια που σφραγίζουν το πέρασμά του και πολλές παραδόσεις στο στόμα του απλού λαού. Σήμερα υπάρχουν πάνω από 80 λαμπροί Ναοί κτιομένοι στο όνομά του, 100 περίπου εικονίσματα - «ντουλάπια» τα λένε στη Μακεδονία, «κουβούκλια» στην Κεφαλονιά - αφιερωμένα στον Άγιο Διδάχο. Σώζονται πέντε αυθεντικοί Σταυροί απ' αυτούς που άφηγε στα διάφορα μέρη που περνούσε. Τεμάχια από το ματωμένο «κατασάρκιο» του και απομεινάρια από πουκάμισό του, που τα φύλαγαν με ευλάβεια κρυμμένα στα σπίτια τους οι ευσεβείς χωρικοί.

Γιατί ο Άγιος Κοσμάς δεν ήταν μόνο ο Άγιος της σκλαβωμένης Ρωμιοσύνης, αλλά και της σημερινής Ελλάδας ο Άγιος, ο δικός της Άγιος, ο Αιτωλός Διδάχος, ο ιερουργός του λόγου και της πράξης.

Μαρία Αλεξ. Μαρμασούλα

Δ/ρ Παιδαγωγικής, Διευθύντρια Πειραματικού Μουσικού Σχολείου Αγρινίου

ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΑΓΩΓΗ ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Ορισμένοι υποστηρίζουν ότι η Εκκλησία δεν έχει λόγο να ασχολείται με το Οικολογικό πρόβλημα γιατί δεν μπορεί να προσφέρει κάτι το ιδιαίτερο για την αντιμετώπισή του. Με την εισήγησή μας θα προσπαθήσουμε να δείξουμε ότι οι αιτιάσεις αυτές αποτελούν αυθαίρετη και αστήρικτη άποψη.

Μια από τις σημαντικότερες προσφορές της Εκκλησίας, σύμφωνα με την ορθόδοξη παράδοση, αποτελεί το γεγονός ότι αυτή *αποκαλύπτει τα βαθύτερα γενεσιουργά αίτια του οικολογικού προβλήματος*, δηλαδή της δυσαρμονίας του ανθρώπου με το περιβάλλον, τα οποία καθιστούν εμφανή την πνευματική του διάσταση.

Ως πρώτη βασική αιτία της οικολογικής κρίσης, όπως κάθε κρίσης και κάθε κακού, προβάλλεται η αποξένωση του ανθρώπου από το Θεό. Ο Μέγας Βασίλειος διατυπώνει με τρόπο επιγραμματικό αυτή την αλήθεια: *«Τούτο εστί το κακόν, η του Θεού αλλοτρίωσις»*.

Μια δεύτερη αιτία της οικολογικής κρίσης αποτελεί η τάση του ανθρώπου για εξυπηρέτηση εγωκεντρικών του αναγκών. Ο σημερινός, δηλαδή, άνθρωπος, κυριαρχημένος από ένα άκρατο ατομικισμό, υποβοηθούμενος και από την κοινωνικοοικονομική δομή της σύγχρονης κοινωνίας, συμπεριφέρεται προς το περιβάλλον εγωκεντρικά και αρνείται να αναλάβει τις προσωπικές του ευθύνες για την παρατηρούμενη οικολογική κρίση, μεταθέτοντας αυτές στους άλλους.

Αλλά και μια τρίτη αιτία βρίσκεται στην αφετηρία της οικολογικής κρίσης και αποτελεί ένα ακόμη γενεσιουργό αίτιο της. Πρόκειται για την καλλιέργεια από μέρους του ανθρώπου, μιας νοοτροπίας αλόγιστης χρήσης του φυσικού περιβάλλοντος, αντί για λελογισμένη χρήση, φροντίδα και στοργή.

Όλες οι παραπάνω επισημάνσεις οδηγούν στο συμπέρασμα ότι το οικολογικό πρόβλημα έχει βαθύτερες πνευματικές αιτίες, οι οποίες, σε τελευταία ανάλυση, έχουν την αφετηρία τους στην αποξένωση του σύγχρονου ανθρώπου από το Δημιουργό του και Δημιουργό όλης της κτίσης.

Η δεύτερη σημαντική και πολυδιάστατη προσφορά της Εκκλησίας στη ριζική αντιμετώπιση της οικολογικής κρίσης συνίσταται στο ότι *νοηματοδοτεί* κατά ένα ιδιαίτερο τρόπο τη σχέση του ανθρώπου με το περιβάλλον και *οριοθετεί* την ορθή στάση και αποστολή του προς αυτό.

Σύμφωνα με την Αγία Γραφή, μεταξύ ανθρώπου και υλικής δημιουργίας υπάρχουν ακατάλυτοι δεσμοί, όπως καταρχήν φαίνεται καθαρά από την ίδια την πράξη της Δημιουργίας. Οι Πατέρες της Εκκλησίας μας τονίζουν ότι, με βάση την πράξη της Δημιουργίας, ο άνθρωπος αποτελεί κρίκο μεταξύ